

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum V. Decretalium, Per Quadraginta, Et Unum Titulos Distributum,
In quo agitur De Judicio criminali, exponendo primùm actiones in eo
judicio instituendas, & suscipiendas, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1709

Articulus I. Quid, & quotuplex sit excommunicatio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73064](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73064)

4. decretalium à n. 2336. quamvis autem absolutio à censuris, per metum gravem injustè incussum ad eam extorquendam, juxta Tambur. l. 1. in decal. c. 2. §. 5. n. 24. ex se valida sit; tamen, quia invalidata est ab Ecclesia, c. unico, de iis, qua vi, in 6. nulliter ex tali metu confertur. Absolutus autem in foro interno (nisi fuerit nominatim denunciatus) non tenetur se foris gerere tanquam excommunicatum; præsertim si constet, sic esse absolutum; illa enim absolutio valet ad omnia, præterquam in judicio, ubi lis movetur. Lessius in Auctario, V. Absolutio, casu 8. n. 18.

1849 Præter hæc not. quòd impubes, qui percussit clericum, absolvatur ab Episcopo, c. *Super eo*, de sent. excom. Monachos se invicem percutientes in Claustro (idem est de Canonicis Regularibus) absolvat Abbas; & in hujus defectu Episcopus, c. *Monachi*, cod. ubi adverte, quòd ly in *claustris* non restringat: sed significet tantum, quod sapius sit, ut notat Barbosa hic n. 4. Si autem Abbas sit percussor sui Monachi, absolvit eum Confessarius electus.

PARS II

De Excommunicatione.

1850 **I**nter censuras in particulari excommunicatio primum locum habet; est enim inter omnes poena gravissima. De hac præmissis iis, quæ omnibus censuris communia sunt, dicemus jam illa, quæ huic propria sunt, potissimumque sita in effectibus eius, sanè copiosis, & gravibus. Multipliciter in jure solet nominari *excommunicatio*. Nam vocatur *Districtio* Ecclesiasticæ censuræ, prout habetur c. 1. de offic. vicar. in 6. Dicitur *abominatio*, & excommunicatus abominatus sæpè apud Alciatum, ut notat Alex. Scot. V. cod. Dicitur *subtrahitio gratiæ Apostolicæ Sedis* in c. *qua sedem*, de offic. Ordin. Appellatur *censura divina* à Tertulliano in Apolog. advertit gentes c. 39. Item *censura Ecclesiastica* ab Innocent. III. in c. *Nuncios*, de Decimis. Rectè autem censuræ nomen in illam quadrat, utpote poenam, quæ hominum contumacia reprimatur; sicut olim reprimebatur apud Romanos censorio munere. Dicitur *Mors* à Cypriano l. 1. Epist. 11. & à jure c. *Abst* 11. q. 3. & c. *per venerabilem*, §. *Sunt autem*, qui filii sint legitimi, Quia sicut mortuus vitæ hujus fructibus caret,

ita excommunicatus spiritualis vitæ fructibus privatus est. Vocatur *Medicina* à S. Augustino hom. 50. c. 12. & refertur c. *multi*, 2. q. 1. quia ad eum finem proferri debet, ut corrigat, & sanet, juxta Apóst. 1. Corinthi. 5. *Ut spiritus ejus salvus fiat in die Domini.*

Præterea nuncupatur *Muro* Episcopi à Joanne Papa, c. *Viss*, 16. q. 2. quia (ut inquit Cyprianus lib. 1. Epist. 11. alias epist. 62. ad Pomponium) spirituali gladio superbi, & contumaces necantur, dum de Ecclesia ejiciuntur. *Virga ferrea* dicitur à S. Hieronymo Epist. 58. quia nulla alia censura aquè atque excommunicatio superbiam comprimit & confringit. *Nervus Ecclesiasticæ disciplinæ* à Clem. V. in Clement. 1. de sent. excom. & Innocent. III. quia sicut nervis membra corporis ligantur, & stringuntur, ut munia sua obeant, sic fideles hæc censurâ in suo officio continentur. *Maxima omnium poenarum* dicitur à S. Augustino de Corrept. & gratia c. 15. & refertur c. *Corripiantur* 24. q. 3. Quia in c. *Cum non ab homine*, de judic. Celestinus III. ait: Ecclesiam post *anathema* latum non habere ultra quid faciat. Constat etiam ex c. *omnis Christianus*, 11. q. 3. ubi ponuntur hæc verba: *Omnis Christianus, qui à Sacerdotibus excommunicatur, Sathana traditur, quomodo: scilicet quia extra Ecclesiam Diabolus est, sicut in Ecclesia Christus*: ac per hoc quasi Diabolo traditur, qui ab Ecclesiastica communione removetur; Sic Pereyra in Elucidario à n. 1730.

ARTICULUS I

Quid, & quotuplex sit excommunicatio?

Escobar Theol. mor. tr. 4. Exam. 2. c. 1. 1851 definit eam, dicendo *esse censuram Ecclesiasticam, quæ homo baptizatus privatur spiritualibus bonis, & communicatione civitatis*; Gibalinus disq. 1. q. 2. n. 2. ait, *esse censuram, quæ hominem privet communione fidelium*, idem sentiente P. Suarez D. 8. hic, sect. 1. Mihi placet definitio secunda. Nam prior non videtur excommunicationi minori convenire. Est autem triplex *communio fidelium* 1. *purè interna*, quam habent fideles, ut sunt membra ejusdem corporis mystici sub Christo capite, in quo per fidem, & charitatem uniantur, ratione hujus unionis habent, quòd unus alteri applicare possit ex congruo specialia beneficicia;

neficia; & suas satisfactiones, quarum alter capax est, pro illo offerre; Layman l. 1. tr. 5. p. 2. c. 1. Deinde *purè externa*, seu *politica*, quæ consistit in fidelium convictu, colloquio, & commerciis: 3. *mixta* sita est in actionibus externis, & cœremoniis; interiorè quæ, ac spiritualem fructum ex propria institutione confert. Huc spectat usus activus Sacramentorum, Ecclesiæ suffragia, quæ scilicet nomine Ecclesiæ in Sacrificio, aliisque precibus publicis, & officiis pro universa Ecclesia funduntur; item satisfactio Christi, & Sanctorum, quæ ab Ecclesia ex communi thesauro fidelibus iustis applicantur.

1853 Not. autem 1. quod Ecclesiæ nec velit, nec possit per censuram privare fidem communicatione purè internâ; ita Layman cit. n. 3. Gibalin. dist. 1. q. 1. n. 5. Nam Ecclesiæ invito tollere non potest, quod est, esse membrum corporis Christi per fidem, & charitatem cum reliquis fidelibus, in quo sita est radix internæ communionis. Hinc quando diximus, hominem per censuram privati spiritualibus bonis communibus, intellige publicis, non internis.

1854 Not. 2. quod nec possit hominem privare fructu, quem percipit ex aliorum privata pietate; hæc enim sunt bona privata operantis; Layman cit. n. 4. Hinc quilibet, etiam Sacerdos in sacrificio (sub memento) pro excommunicato privatim, & suo nomine licitè orat; Layman cit. & Streinius cit. n. 5. non autem nomine Ecclesiæ; hinc cum dicitur, quod excommunicatio privet Ecclesiæ suffragiis, intellige iis, quæ publicè fiunt nomine Ecclesiæ; non verò, quæ privatim à singulis nomine suo.

1855 Not. 3. Quod nomine *excommunicationis* simpliciter, & sine addito prolata, post constitutionem Gregorii IX. in c. *Si quem*, 59. de sent. excom. intelligatur excommunicatio major; ita Gibalinus cit. q. 2. n. 4. & 5. Unde quando in c. 1. de exceptionibus in 6. dicitur: si quis in iudicio *excommunicationem* opponat, illius speciem declarare debet; intellige *speciem excommunicationis majoris*, desumptam scilicet ex delicto, an ex violatione Ecclesiæ, an ex percussione Clerici? &c. non verò speciem excommunicationis ut sic, ita Castropal. D. 2. p. 2. n. 3.

1856 Nec locum habet regula juris, quod in dubio benignior interpretatio capienda sit, hic enim post constitutionem Gregorii

IX. vox excommunicationis simpliciter prolata, non amplius est in dubio, an stet pro majori, vel minori, nisi ex adiunctis colligatur, tunc solum interdicti usum passivum Sacramentorum. Ante Gregorium IX. excommunicatio simpliciter prolata stabat pro excommunicatione minori, ut notat Gibalin. cit. n. 4. & colligitur ex c. *Engelrudam*, 3. q. 4.

Quoad divisionem excommunicationis, non afferro illam, quæ est à jure, & ab homine, idque per sententiam generalem, vel specialem; item eam, quæ est ipso jure, seu lata sententiæ, & alteram, quæ solum est sententiæ ferendæ: de his enim in communi actum est à n. 1612. Solum ergo agimus de excommunicatione, quæ dividitur in majorem & minorem; illa *simpliciter* privat communicatione fidelium; hæc tantum secundum quid, scilicet quoad solum usum passivum, seu receptionem Sacramentorum. Hinc illa, est privatio totalis; ista, tantum partialis; ubi etiam nota, quod hæc nomina, *major* & *minor* sint nomina correlativa: nam major dicitur habito respectu ad *Minorem*: sicut è contra Minor vocatur, non ut quidam sentiunt, ob parvitatem objecti, sed respectu *Majoris*; quia est pars majoris, ut tenet Sotus in 4. dist. 22. q. 1. a. 1. *Minor excommunicatio*, ut sumitur ex c. *penult.* de sent. excom. sic definitur: *Est censura privans Sacramentorum participatione.*

Quare (ut docet Suarez D. 24. sect. 2.) 1858 proprius, & adæquatus hujus censure effectus est privare hominem usu, & participatione Sacramentorum: quamvis enim sic ligatus hac excommunicatione, si celebret, vel Sacramenta suscipiat, nec irregularitatem, nec aliam pœnam ipso facto incurrat, tamen peccat graviter. Omnes alii actus Ecclesiasticæ communicationis, tam Sacri, quam civiles illi excommunicato licent. Nec dicas positam definitionem competere peccato lethali, quatenus hoc privat receptione passiva Sacramentorum; & enim N. quia peccatum illud non impedit directè, & per se prohibendo, imò non reddit incapacem Sacramenti pœnitentiæ: Secus excommunicatio Minor. Unde ad illud tollendum sufficit contritio, ad hanc requiritur absolutio.

Excommunicatio major ulterius dividitur in *justam*, & *injustam*. Justa excommunicatio est, quæ in nullo deficit à iustitia,

ac proinde vendicat tria; primum, ut detur causa justa, & rationabilis, propter quam feratur; secundum, ut debito modo feratur: tertium, ut animo recto, ab habente potestatem, id est, à proprio iudice feratur: *injusta* dicitur, quæ in aliquo ex tribus assignatis deficit. Dividitur, 3. ratione efficacæ in *validam*, quæ efficax est, & *invalidam*, quæ nulla, & inefficax est. Dividitur, 4. ratione potestatis absolvendi in *reservatam*, & *non reservatam*. Quæ est ab homine, communiter reservata est suo auctori, vel ejus Successori, ita ut juxta Covar. in c. *Alma mater*, §. 12. n. 13. nec per superiorem ejus absolvi possit, nisi de ejus scientia. Quæ est à jure, & reservata, à nemine regulariter potest absolvi, præterquam ab eo, cui reservata est. Si autem nulli reservetur, absolvi potest ab Episcopo, imò à proprio paroco in foro conscientia. *Anathema* non differt substantialiter ab excommunicatione majori, sed tantum solemnitate, & apparatu. Reliqua ex dictis à n. 1609. resolvi possunt.

ARTICULUS II.

De excommunicato vitando, & non vitando.

1860 **C**um in sequentibus frequens mentio futura sit de excommunicatis vitandis, vel toleratis, not. *vitandum* dici, quem fideles tenentur vitare quoad communicationem cum illo tam in sacris, quam in civilibus, & politicis; & ideo talis etiam dicitur *non toleratus*; is verò, quem non tenentur evitare, sed cum quo communicare possunt, dicitur *toleratus*, & *non vitandus*. Olim, & jure antiquo omnis excommunicatus excommunicatione majori vitandus erat à fidelibus, ac proinde nullus cum illo licitè habere poterat ullam communicationem; patet ex c. *Excommunicatos*, II. q. 3. ex constitutione Calixti, ubi loquitur de excommunicatis quibuscunque: nunc tamen jure novo, ex Constitutione Concilii Constantiensis, quod celebratum est anno 1414. & confirmatum à Martino V. tantum vitandi sunt. 1. qui sunt excommunicati excommunicatione majori, & vel publicè, ac specialiter denunciati; aut adeo notoriè & sacrilegè percussurunt Clericum, ut eos in censuram canonis incidisse, nullà tergiversatione, vel suffragio celari possit; ita Concilium Constan-

tienſe in Extravag. *ad evitanda*; illius vitanda sunt: *ad evitanda scandala* &c. *nemo tenetur abstinere à communicatione cum excommunicato, nisi sententia, seu excommunicatio fuerit à Judice promulgata, vel denunciata specialiter & expresse*: tum subiungit aliud genus vitandorum, scilicet *notiorum percussorum Clerici actu sacrilego*.

Exinde sequitur, quòd nullus se tueri possit privilegio Sedis Apostolicæ in c. *Nullo* h. t. quo minus vitare debeat talem excommunicatum non toleratum, post hanc constitutionem Concilii Constantiensis, at rationem non omnes eandem afferunt. Aliqui dicunt; quia præceptum vitandi est juris divini; sed contrarium esse patet ex Extravag. Martini V. *ad evitanda*. Vera igitur ratio est, non quòd Pontifex non possit concedere tale privilegium; sed solùm, quòd hoc non veniat generali privilegio exemptionis; Sic Barbosa in cit. c. *Nullo*, n. 6. Hinc intellige textum de privilegio Sedis Apostolicæ generali quoad exemptionem.

Not. autem 1. quòd hæc constitutio *ad evitanda*, sit posterior constitutione Clementis III. in c. *Cum non ab homine*, de sent. excom. ubi præcipit, ut publicus excommunicatus vitetur publicè; occultus, occultè. Constitutioni Concilii Constantiensis aliqui volunt per Concilium Basileensè, illo posterius, sess. 20. in fine, sub tit. de excommunicatis vitandis, moderationem adhibitam esse, ut non solùm notorius Clerici percussor; sed quicumque notorius excommunicatus vitandus esset. Verum constitutionem Concilii Constantiensis, hoc non obstante, integram servandam esse, docet Sylvester, Suarez, Navar. Victoria, Avila, Coninch, & alii, quos citat, & sequitur Castropal. n. 5. quia Concilium Basileensè fuit acephalum, atque adeo destitutum omni auctoritate; & in Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 11. dicitur, non fuisse Concilium, sed conciliabulum; errasseque in multis, maximè in depositione Eugenii IV. ita Castropalaus, & addit Gibalinus disq. 7. q. 1. n. 4. & 8. hanc constitutionem tutò admitti propter communem jam ejus usum, licet fortasse vim legis synodalis, & universalis non obtineat; & propter hoc juri communi non deroget.

Not. 2. in dicta constitutione Concilii Constantiensis (ubi permittitur fidelibus cum certis excommunicatis aliqua com-